

Heerhugowaard Stad van kansen

Agendanr.: 12
Voorstelnr.: RB2021087
Onderwerp: Herziening Nota Bovenwijkse Kosten
Programma: Stedelijke Ontwikkeling
Wethouder(s): B.J.N. Fintelman, V.C.M. Stam
Portefeuille: Financiën & Mobiliteit

Reden van agendering: ter besluitvorming

Aan de Raad,

Heerhugowaard, 7 september 2021

Voorstel / besluit:

1. de herziening van de Nota Bovenwijkse Kosten (NBK1) d.d. oktober 2021 vast te stellen conform de voorgestelde mutaties inclusief het verloop van de Reserve NBK1;
2. de beschikbare financiële ruimte binnen de NBK1 te reserveren voor nieuwe bovenwijkse projecten, zoals opgenomen in de bij dit raadsvoorstel gevoegde bijlagen;
3. conform raadsbesluitvorming van 21 april 2020 de rentetoevoeging aan de Reserve NBK1 als vaste dotatie te blijven beschouwen en deze jaarlijks structureel te bepalen op het niveau dat in de meerjarenbegroting is ingerekend.

Inleiding

De gemeente Heerhugowaard kent al geruime tijd het instrument Nota Bovenwijkse Kosten (NBK1); in deze nota wordt het (bij derden) verhalen van kosten voor Heerhugowaardse bovenwijkse voorzieningen geregeld. Het zijn de benodigde voorzieningen die niet aan één exploitatiegebied van een project zijn toe te schrijven. Het betreft infrastructurele voorzieningen, die hun basis in uw raads-kaders hebben zoals de Omgevingsvisie Dijk en Waard, het Omgevingsprogramma Mobiliteit Dijk en Waard en kaders voor de grotere gebiedsontwikkelingen. De infrastructurele voorzieningen waar de gemeente al jaren in investeert zijn functioneel noodzakelijk om de beoogde kwantitatieve en kwalitatieve groei te kunnen blijven maken. Ook als nieuwe fusiegemeente Dijk en Waard blijven wij ons ontwikkelen. Het instrument Nota Bovenwijkse Kosten is daarmee onverminderd van belang. Het verhalen van kosten is bovendien een wettelijke verplichting.

De methodiek van de NBK: bovenwijkse voorzieningen als herleidbare projecten en 'profijt, toerekenbaarheid en proportionaliteit'

De grondslag voor het verhalen van kosten (bij derden, zoals ontwikkelaars) voor bovenwijkse voorzieningen is de Wet ruimtelijke ordening. En in de nieuwe Omgevingswet zal het instrument ook weer een wettelijke basis hebben. Daarom is de methodiek van de NBK eerder ook alvast opgenomen in het Omgevingsprogramma Mobiliteit en nu ook in de Omgevingsvisie van Dijk en Waard.

Partijen die aan kosten bijdragen hebben er recht op dat er een duidelijke onderbouwing van de toerekening van kosten is. En dat maakt een consistente toepassing van de methodiek belangrijk. Heerhugowaard doet dat al vele jaren. En straks is dat onveranderd belangrijk, onder de Omgevingswet en als fusiegemeente.

In ieder geval geldt:

- Het instrument dient een beleidsmatige plek te hebben in de omgevingsvisie en / of programma's.
- Het moet duidelijk zijn aan welke voorzieningen bijgedragen dient te worden en dat ze een bovenwijkse functie hebben.

De bijlagen bij dit raadsvoorstel zijn opgesteld met bovenstaande twee punten als uitgangspunt.

Er moet ook verantwoord worden wat 'bovenwijks' inhoudt. Voor ontwikkelingen die bijdragen aan bovenwijkse voorzieningen geldt dat er een afweging plaats vindt op basis van de criteria profijt, toerekenbaarheid en proportionaliteit. Dit betekent dat de kosten worden toegerekend als ze proportioneel zijn en in verhouding staan tot het profijt dat die ontwikkeling ook heeft van die bovenwijkse voorziening.

Verwacht wordt dat deze criteria straks voor Dijk en Waard en onder de Omgevingswet herijkt moeten worden. Profijt, toerekenbaarheid en proportionaliteit worden straks anders beredeneerd: van één stedelijke agglomeratie met buitengebied (Heerhugowaard) wordt het een stedelijke agglomeratie met een flink aantal dorpen en kernen (Dijk en Waard).

Proces van herzieningen

Nagenoeg ieder jaar hebben wij u een herziening van de NBK1 en het verloop van de daaraan gekoppelde reserve gepresenteerd en ter besluitvorming voorgelegd. Met die besluitvorming is steeds vastgelegd welke bovenwijkse voorzieningen kunnen worden afgedekt (met een beleidsmatige onderbouwing en herkenbaar als concrete projecten) en welke berekeningen daar bij horen. Met die besluitvorming wordt ook vastgelegd wat het algemeen geldende gemeentelijk beleid is als het gaat om dotaties door ontwikkelaars.

Aan de Nota NBK1 is de Reserve NBK1 gekoppeld. Deze reserve wordt gevoed door middel van afdrachten waarbij vanuit allerlei ontwikkelingen door ontwikkelaars wordt bijgedragen aan infrastructurele voorzieningen met een bovenwijkse functie. Die afdrachten komen uit gemeentelijke grondverkoop voor ontwikkeling en door privaatrechtelijke contractvorming met ontwikkelaars. Bovendien heeft u diverse malen besloten als gemeente ook zélf vanuit eigen middelen dotaties te doen ten behoeve van dekking van bovenwijkse voorzieningen.

De kapitaalslasten van de bovenwijkse infrastructurele projecten worden ten laste van de Reserve NBK1 gebracht en lopen nog vele decennia door. Het is een reserve met een aanzienlijke omvang en een omvangrijke cashflow van onttrekkingen en dotaties die de komende jaren zullen blijven.

Juridisch: een solide instrument

De juridische status van 'bovenwijkse voorzieningen' komt voort uit het omgevingsrecht: de Wet ruimtelijke ordening en straks de Omgevingswet. Het maakt de Heerhugowaardse NBK1 al jaren tot een solide en toekomstvast instrument. Bij de bestuursrechter heeft de methodiek stand gehouden en kunnen wij verantwoord worden waarom we welke concrete projecten als bovenwijkse voorzieningen zien.

Begroten en Besturen: een meerjarig perspectief, co-financiering en consistent bestuurlijk handelen

De aanwezigheid van het instrument NBK betekent dat er in opdracht van u langjarig consistent wordt gewerkt aan bovenwijkse voorzieningen. Het is uw meerjarig perspectief op de benodigde investeringen en samen met ons college een strategie op de financierbaarheid daarvan. Met de beschikbare reserve en de lijst van bovenwijkse voorzieningen is bijvoorbeeld altijd een mogelijkheid met flexibiliteit beschikbaar om te kunnen voldoen aan subsidievereisten van andere overheden. Fietspaden en doorfietspaden, de Heerhugowaardse tangenten-structuur, het Stationsgebied Dijk en Waard; altijd heeft de gemeente Heerhugowaard met haar meerjarige perspectief met de NBK1 kunnen profiteren van subsidies. De aanvraag voor de gebiedsontwikkeling Westpoort in het kader van de Rijksregeling Woningbouwimpuls is de meest recente die nu in voorbereiding is.

Uw strategie laat zich de afgelopen jaren het best samenvatten als *'consistent werken aan de verdien capaciteit van de stad, dát met ons college actief uitdragen en zo anderen uitnodigen mee te doen'*. Ontwikkelen en investeren door ons als gemeente leidt tot financiële multipliers, private en publieke investeringen en sociaal-economische ontwikkeling. De NBK1 is daar een belangrijk onderdeel van.

De gemeente Heerhugowaard heeft al jaren de NBK1 ingezet om de stad verder samen met haar private en publieke partners te ontwikkelen. De grote uitleglocaties en de ontwikkeling van het Stationsgebied en Stadshart kunnen niet zonder goede infrastructurele ontsluitingen: de tangenten. En tegelijkertijd leiden gemeentelijke investeringen tot andere publieke investeringen, vertrouwen van de markt en dus ook private investeringen op plekken waar de gemeente niet een actieve grondpolitiek voert. Het Stationsgebied Dijk en Waard, gebaseerd op uitnodigingsplanologie is daar een voorbeeld van. En ook elders in de stad sluiten private initiatieven aan op publieke voornemens om te investeren of worden gebiedsontwikkelingsprocessen zo ingericht. Een beoogde samenwerking met provincie rondom de N242 kan ons inziens ten slotte ook niet los gezien worden van de voorgenomen gebiedsontwikkeling in Westpoort en De Scheg, inclusief het u nu voorliggende voorstel om reserveringen te doen voor bovenwijkse infrastructuur in en rondom deze gebiedsontwikkeling.

We richten ons met dit voorstel nu al op Dijk en Waard

Recentelijk hebben u en de Langedijkse raad het Omgevingsprogramma Mobiliteit Dijk & Waard met uitvoeringsprogramma vastgesteld. Hier wordt o.a. de mogelijkheid van het verhalen van bovenwijkse infrastructurele voorzieningen op ontwikkelingen in onze stad en dorpen al in instrumentele zin genoemd. Dit programma is inhoudelijk al 'Dijk en Waards' én methodologisch voorbereid op de nieuwe Omgevingswet. En ook in de u nu voorliggende Omgevingsvisie Dijk & Waard is deze methodiek al verwerkt.

Naast uw Heerhugowaardse raadsaders vormt zo de naderende fusie een basis voor dit voorstel voor herziening van de NBK1 en de voorgestelde lijst met bovenwijkse infrastructurele voorzieningen. Voorbeelden zijn 'Stationsgebied Dijk en Waard' met een reservering voor onderzoek naar een 'nieuw NS-station', de belangrijke regionale doorfietsroutes, verbindingen tussen Heerhugowaard en Langedijk en de inbedding van Westpoort als nieuwe ontwikkeling in de regionale stedelijke agglomeratie.

Beoogd effect

De herziening van de Heerhugowaardse NBK1 verstrekt inzicht in het verloop en de huidige bestedingsruimte van de Reserve NBK1, waarbij qua onttrekking rekening wordt gehouden met al aangegane verplichtingen en met co-financiering zoals groot onderhoud, vervangingswerkzaamheden en subsidies. Bij de herziening van 2020 heeft u al kennis kunnen nemen van de te verwachten financiële ruimte binnen de Reserve NBK1 om nieuwe bovenwijkse projecten te kunnen opvoeren. Inmiddels is deze ruimte opgelopen naar ca. € 10 miljoen. Het bepalen van de bestedingsruimte biedt mogelijkheden om nieuwe bovenwijkse projecten af te dekken, zoals opgenomen in het u nu voorliggende voorstel.

Argumenten

Heerhugowaard is volop in ontwikkeling

Heerhugowaard is volop in ontwikkeling. Dat leidt enerzijds tot meer dotaties aan de Reserve NBK1 door private ontwikkelingen en vanuit actief grondbeleid. En tegelijkertijd vereisen de groei van de stad en de gebiedsontwikkelingen dat we blijven investeren in de bereikbaarheid. Door de ontwikkelingen in met name De Westpoort en De Scheg aan de grens van Alkmaar en Langedijk en het Stationsgebied Dijk en Waard is het noodzakelijk om de huidige NBK1 inclusief het verloop van de Reserve NBK1 aan u voor te leggen en zo de bestedingsruimte ad € 10 miljoen in te vullen met reserveringen voor nieuwe bovenwijkse projecten.

U heeft budgetrecht

Het doorvoeren van mutaties in een reserve is een aangelegenheid van de gemeenteraad. De besluitvorming rondom dekking wordt inzichtelijk gemaakt door de bijlagen bij dit raadsvoorstel. Onttrekkingen d.m.v. het voteren van uitvoeringskredieten vinden plaats als u daar op een later tijdstip expliciet toe besluit. Door separate besluitvorming per infrastructureel bovenwijkse project kunt u met het accorderen van een aangevraagd uitvoeringskrediet expliciet een project “op groen zetten” na een inhoudelijke afweging op dat moment.

Hulpmiddel bij subsidie-aanvragen

De doelbesteding van de Reserve NBK1 stelt het college in staat om vanuit uw kaders en mét de reserve in de hand ook tot subsidieaanvragen te komen. Met de Reserve NBK1 en daaraan gekoppelde voorgestelde projecten voor bovenwijkse voorzieningen is de eis uit veel provinciale subsidieregelingen om eigen middelen in te brengen in principe al voortijdig geregeld. De komende tijd is het ook de troef in mogelijke participatie in de Rijksregeling Woningbouwimpuls.

Bestemming van de beschikbare ruimte in de NBK1 ad € 10,0 miljoen heeft vigerend beleid en diverse raadskaders als basis

Het bepalen van de bestedingsruimte biedt mogelijkheden om nieuwe bovenwijkse infrastructurele voorzieningen af te dekken. De bijgaande lijst (Bij2115252) bestaat uit een opsomming van mogelijke projecten waar u een reservering voor doet.

In deze lijst is de bestedingsruimte ingevuld waarbij wij rekening gehouden hebben met:

- De concept Omgevingsvisie Dijk en Waard die u ook in oktober wordt aangeboden; deze visie is op hoofdlijnen, maar het instrument NBK is er in opgenomen.
- Het Omgevingsprogramma Mobiliteit Dijk en Waard; waarin concreet wordt benadrukt dat goede en veilige verbindingen essentieel zijn voor de attractiviteit van het woonklimaat in

de nieuwe fusiegemeente, als uitvalsbasis voor het bereiken van werk en voorzieningen in de omgeving.

- Uitbreiding en verbetering van doorfietsroutes; we hebben projecten voor de hoofdwegenstructuur in voorbereiding (Zuidtangent, Oosttangent). De kredieten voor de Oosttangent zijn al gevoteerd. Nu komt de focus steeds meer op het stimuleren van lopen en fietsen te liggen, vaak in combinatie met openbaar vervoer en gericht op directe, veilige verbindingen in en uit onze stad.
- We zien koppelkansen voor voetpaden en -routes bij de bovenwijkse langzaamverkeersprojecten.
- De gebiedsontwikkelingen in Westpoort en De Scheg en de inhoudelijke aansluiting op de subsidieaanvraag in het kader van de Impulsregeling Woningbouw van het rijk.
- De kluwen van bovenwijkse verbindingen in en rondom Westpoort en De Scheg die op grondgebied van Heerhugowaard liggen en doorlopen tót in Langedijk. Het betreft de doorfietsroutes, aansluitingen daarop en langzaam verkeersroutes, met bijbehorende kunstwerken, rondom de BOL-spoorbrug, over de N242 en over het kanaal.
- Project Fase 1 Stationsgebied Dijk en Waard, met de actuele ramingen en mogelijke logische aansluitende bovenwijkse projectonderdelen. Het is aan uw raad om komend jaar de definitieve scope van Fase 1 te bepalen en uitvoeringskredieten te vóóren vóórdát de aanbesteding start.
- De verwerking van bestuurlijke wensen vanuit politieke actualiteit zoals een nader onderzoek naar de N242 en het verbeteren van de aansluiting van Alton op de N242.
- De door u aangenomen motie 'nieuw NS-station Dijk en Waard'; de opname van een voorbereidingskrediet voor verkenning en onderzoek naar een nieuw NS-station.
- De samenhang met overige subsidieregelingen zoals BDU Kleine Infra van de provincie Noord-Holland.

Ten aanzien van dekking van de bovenwijkse infraprojecten in Stationsgebied Dijk en Waard

Voor de dekking uit de NBK 1 van projectonderdelen van Fase 1 van het Stationsgebied zijn onze initiële subsidie-aanvraag én de van GS ontvangen beschikking leidend. We hebben deze met u gedeeld en daar komt het project Fase 1 Stationsgebied Dijk en Waard uit voort. De projectscope wordt nu door ons verder uitgewerkt, ingekaderd in samenwerking met ProRail en de provincie. De deelprojecten die ook in de subsidieaanvraag en beschikking staan vormen de basis. Op dit moment wordt het projectplan door onze werkorganisatie afgerond. De uiteindelijke projectscope van dit grote project is aan u. Het wordt ruim vóór aanbesteding van de werkzaamheden door u bepaald. Verwacht wordt dat wij het in Q1 van 2022 aan u voorleggen. Aanbesteding is gepland na het zomerreces van 2022. De afbakening (scopebepaling) van deelprojecten binnen deze eerste fase worden dus door de verdere uitwerking steeds scherper begrensd. In de nu voorliggende herziening van de NBK1 is daar rekening mee gehouden.

Benadrukt wordt dat zowel voor de definitieve scopebepaling van Fase 1 Stationsgebied Dijk en Waard (voordat de aanbesteding start) én voor de kredietvoting van bovenwijkse projecten uit de Reserve NBK1 dus altijd nog aparte besluitvorming door u nodig is.

Ten aanzien van Westpoort / De Scheg

Bij de rijkssubsidie aanvraag wordt het publiek tekort met name veroorzaakt door infrastructurele kosten die voor een deel rechtstreeks zijn toe te rekenen aan de op te stellen grondexploitatie voor Westpoort. U besluit over deze grondexploitatie. De bovenwijkse voorzieningen in en bij Westpoort betreffen dan een ongelijkvloerse kruising van het langzaam verkeer onder de Westtangent en een rotonde bij de Abe Bonnemaweg. Deze bovenwijkse voorzieningen dienen met reserveringen door u afgedekt te zijn door opname in de NBK opdat wij tot een succesvolle subsidie-aanvraag bij het rijk kunnen komen. Het is immers een subsidie-eis van het rijk.

Ook hiervoor geldt dat u later in tijd apart nog kredieten moet voteren om bovenwijkse projecten in en om Westpoort en De Scheg te kunnen starten.

Methodiek NBK1, Alton en Centrumwaard

Alton en Centrumwaard zijn voor ons belangrijke gebiedsontwikkelingen waar dekkingsvoorstellen voor gemaakt worden. Voor Alton en Centrumwaard geldt vervolgens dat op basis van verdere uitwerking van de plannen duidelijk moet worden welke planonderdelen bovenwijkse voorzieningen betreffen. De Reserve NBK kan dan in beeld komen voor die specifieke bovenwijkse voorzieningen. Ook wettelijk kostenverhaal en co-financiering in de samenwerking met ondernemers en ontwikkelaars is relevant. Immers, er zijn in Alton en Centrumwaard ook onderdelen die zijn toe te schrijven aan de project- en gebiedsontwikkeling zélf en de dekking zal dan dus in dat licht moeten worden gezien. Zo blijft de methodiek van de NBK1 en bovenwijkse voorzieningen in stand.

Voor Alton is een verkeersplan opgesteld en deze wordt verder uitgewerkt. Tegelijkertijd wordt voor De Noord door ons geïnventariseerd welke knelpunten er zijn op verkeerskundige gebied en qua verkeersveiligheid. Door deze aan elkaar te koppelen worden ook weer inzichten gecreëerd ten aanzien van het definiëren van bovenwijkse voorzieningen in dit deel van de gemeente. De relatie met doorstroming op de provinciale N242 is in dat kader evident en die wordt nader onderzocht met de provincie.

Voor Centrumwaard geldt dat de Van Veenweg als fietspad al eerder als bovenwijkse fietsproject is herkend, geraamd en met een reservering is opgenomen in de u nu voorliggende herziening.

Kanttekeningen

Risico ten aanzien van de subsidieaanvraag Woningbouwimpuls van het Rijk

Bij deze aanvraag wordt het publiek tekort met name veroorzaakt door infrastructurele kosten die voor een deel rechtstreeks zijn toe te rekenen aan de op te stellen grondexploitatie voor de Westpoort. Het resterende deel wordt als bovenwijkse bestempeld en dient dan ook afgedekt te zijn door bij voorkeur opname in de NBK1. Bij het ontbreken van deze reservering voor het bovenwijkse deel kan de rijkssubsidieaanvraag op losse schroeven komen te staan.

Risico ten aanzien van het uitgangspunt rente

Het voor de rest van de looptijd verlaten van het voorgestelde beslispunt inzake de rente, heeft verstrekende gevolgen voor het verloop van de reserve.

Financiële gevolgen

In bijlage (Bij21-0595) is het verloop van de reserve zichtbaar gemaakt, waarbij rekening is gehouden met alle eerder vastgestelde onttrekkingen en dotaties en met alle hierboven genoemde voorstellen.

Leeswijzer:

De investeringen in bovenwijkse projecten worden geactiveerd en over een periode van 60 jaar afgeschreven. Gedurende deze periode worden er rentelasten berekend van 2% over die investeringen minus de afschrijvingen. De afschrijvingslasten en rentelasten, die samen de kapitaalslasten vormen, worden gedurende 60 jaar ten laste van de Reserve NBK1 gebracht. Omdat de optelsom van de gegenereerde kapitaalslasten van straks

uitgevoerde bovenwijkse projecten zo dan hoger zijn dan de investeringskosten, is 'de € 10 mio. gevonden ruimte' in het verloop van de reserve te herkennen als een effect van zo'n € 16,1 mio. Deze 16 mio is terug te vinden in de bijlage met het verloop van de Reserve NBK1. In de desbetreffende regel zijn t.b.v. de leesbaarheid de kolommen voor de jaren 2034 t/m 2103 verborgen.

Preventief toezicht

- Ja
 Nee

Communicatie

De methodiek van het verhalen van bovenwijkse kosten is opgenomen in de Omgevingsvisie Dijk en Waard en het Omgevingsprogramma Mobiliteit Dijk en Waard.

Uitvoering

Het doorvoeren van mutaties in een reserve is een aangelegenheid van uw raad. Onttrekkingen d.m.v. het voteren van uitvoeringskredieten vinden plaats als u daar t.z.t. expliciet toe besluit.

Monitoring/Evaluatie

Monitoring vindt één keer per jaar plaats met behulp van de bestuursrapportage (Burap). Eventuele majeure afwijkingen op de herziening zullen hierin kenbaar worden gemaakt.

Bovenwijkse projecten die zijn gekoppeld aan gebiedsontwikkelingen zoals Westpoort en het Stationsgebied Dijk en Waard sluiten bovendien aan op de informatiemomenten in deze projecten. De inzichten en aanbevelingen van de Rekenkamercommissie en de werkconferentie over 'Sturing op grote projecten' vormen daar de basis voor. Vooraleerst geldt voor de ontwikkeling in de Westpoort dat het college een subsidie-aanvraag bij het rijk doet. Wij houden u daar van op de hoogte. Voor Fase 1 Stationsgebied Dijk en Waard geldt dat het projectplan met u wordt gedeeld en de uiteindelijke projectscope door u wordt bepaald. Op dit moment zijn we die met onze projectpartners ProRail en provincie aan het bepalen. Voor beide grote projecten geldt dat kredietvotingen uit de Reserve NBK1 aan u is voorbehouden.

Bijlagenr.	Titel/Onderwerp
Bij2115252	Bijlage Lijst nieuwe bovenwijkse projecten
Bij21-0597	Bijlage Verloop Reserve NBK1
Bij21-0597	Bijlage Kaartbeeld nieuwe bovenwijkse projecten

Burgemeester en wethouders van Heerhugowaard,

de secretaris,

de burgemeester,

Advies commissie Stad en Ruimte d.d. 5 oktober 2021
 RB2021087 Herziening Nota Bovenwijkse Kosten :

Akkoordstuk

Heerhugowaard Stad van kansen

Nr.: RB2021087

Voor	Allen
Tegen	---

de Raad van de gemeente Heerhugowaard;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 7 september 2021;

gelet op het advies van de commissie Stad en Ruimte d.d. 5 oktober 2021;

gelet op:

Wet ruimtelijke ordening en Gemeentewet;

b e s l u i t

1. de herziening van de Nota Bovenwijkse Kosten (NBK1) d.d. oktober 2021 vast te stellen conform de voorgestelde mutaties inclusief het verloop van de Reserve NBK1;
2. de beschikbare financiële ruimte binnen de NBK1 te reserveren voor nieuwe bovenwijkse projecten, zoals opgenomen in de bij dit raadsvoorstel gevoegde bijlagen;
3. conform raadsbesluitvorming van 21 april 2020 de rentetoevoeging aan de Reserve NBK1 als vaste dotatie te blijven beschouwen en deze jaarlijks structureel te bepalen op het niveau dat in de meerjarenbegroting is ingerekend.

Heerhugowaard, 26 oktober 2021

De Raad voornoemd,

de wnd. griffier,
H. Wijnveen

de voorzitter,
A.B. Blase

